

planter og afgrøder, som vi i vor verden udnytter i dag samt en ordliste over tekniske og specielle udtryk benyttet inden for sydamerikansk arkæologi.

Inge Schjellerup
Nationalmuseet
København

RENNE PENNINGTON & HENRY HARPEDING: *The Structure of an African Pastoral Community: Demography, History, and Ecology of the Ngamiland Herero. Research Monographs in Human Population Biology 11.* Oxford Clarendon Press 1993. 284 sider. ISBN 0-19-852286-X hardback, pris £45.00.

At sammenflette et folks demografi, historie og økologi en vanskelig opgave, og forfatterne til nærværende bog må roses for at have givet sig i kast med en sådan opgave. Især bogens førstedel udmærker sig ved at sætte undersøgelsens problem i sammenhæng, og derved undgår den, eller mindsker den omfanget af at skulle generalisere (eller foretage sig tomrumsslutninger). Den eftersporer disse befolkninger og opstiller (eller snarere diskuterer) en metodologi. Dog er jeg forbeholden over for den biologiske tilgang til de behandlede folks historie. For her har vi en tendens til at blive bragt ud på genflow'ets og den genetiske spatierings grumsede vande. At opstille en analogi mellem genetisk afstand og byer på et trafik kort synes at overstrække grænserne for strukturationen som det teoretiske grundlag for populationers differentiering. I introduktionskapitlet møder man som læser et forsøg på at udforme en distinkt differentieringsform for etniske grupper. Denne tilgang løber den risiko at den blot afspejler akkulturations-, migrations- og indgiftningsfølger som kan gøre en sådan distinktion for fintmærkende.

Indledningen til det andet kapitel er vægtigt. Den bør enhver der udforsker eller analyserer sociale fænomener lægge mærke til, det være sig fra antropologiske, demografiske eller sociologiske synsvinkler. Dertil burde forskere tage forfatterens feltarbejds- og metodeudredning som et forbillede. Dog er en af facetterne i dette kapitel at feltarbejdsmetodologien forudsætter et betragteligt forhåndskendskab til den undersøgte befolkning, henholdsvis herero og !kung, som begge forfattere ty-

deligvis selv er besiddelse af. For en begyndende forsker må teknikkerne derfor øges. Generelt gælder at forfatterens kulturelle fornemmelse for dataindsamlings teknikker, især spørgsmålstilrettelæggelsen, er prisværdig.

Kapitlet om spædbørns- og børnedødelighed (kapitel 3) bliver selv offer for de mangler ved statistiske demografiske teknikker til mortalitetsanalyse som forfatterne kritiserer i fjerde kapitel. Dog understreger forfatterne det vigtige behov for at man, i både teori og forskning, indarbejder trosforestillingssystemets to dimensioner, det latente og det erkendte. Spørgsmålet er faktisk hvorfor „hankønsdødeligheden er langt højere end hun-kønnets i de sidste mange årtier men ikke tidligere“, som de fastslår på side 71. Det kan faktisk være at den tilsyneladende forskel mellem de reproduktive interesser, er en afspejling af opfattelsen af og den målrettede handling mod en social sikkerhed der grunder sig på samfundsreproduktionen, og ikke et fravær af fælles interesser.

Den sammenligning der benyttes i kapitel 4, nemlig mellem hvide og sorte dødelighed i Nordamerika, til at adskille herero'ernes mortalitet fra den man træffer blandt andre etniske grupper i regionen, forekommer at være uden fornemmelse for sammenhængen. Der lægges for stor vægt på en rent statistisk analyse af mortalitetsmønstrene blandt herero. Dette er sikkert en af hovedgrundene til at forfatterne føler sig „ude af stand til at forklare den iagttagne, store forandring i dødstillene (s.93).

Når man i kapitel 3 og 4 indføjer „spekulation“ -afsnit, finder jeg det rigtig interessant. I kapitel 5 må man fremhæve overvejelserne over kilderne til at man møder datafordomme ved fertilitetsvurderinger, og den grundige gennemgang af Poissonfordelingen og den negative binominalfordeling.

Forklaringen på fertilitetsovergange har fremkaldt megen ophidset debat i den demografiske udredning af populationsdynamik. De demografiske, epidemiologiske og økologiske faktorer har domineret debatten. I kapitel 5 og 6 anvender forfatterne samme argumentationslinje. I deres analyse lægges der også ringe vægt på den sociale kontekst, derimod megen vægt på de epidemiologiske og økologiske faktorer.

Man må jo huske at selvom fx de seksuelt overførte sygdomme, tuberkulose, malaria og Aids-epidemien, faktisk, påvirker fertiliteten, er det, for at sige det mildt, tautologisk at for-

udsætte at sådanne sygdomme danner grundlaget for væsentlige og fortsatte fertilitetsforandringer i forskellige populationer. Dertil kan man tilføje at de selv samme årsager har været angivet som delforklaring på subfertiliteten i Østafrika, og dog udviser denne region højere fertilitetstal end dem der er blevet dokumenteret fx blandt herero. Som forfatterne, rigtigt, observerer, „de høje tal for TB-smitte som har fundet blandt !kung'erne falder sammen med vækst, snarere end fald, i fertiliteten blandt herero'erne, og TB er stadig endemisk“ (s.125). Den konklusion at fertilitetstilvæksten skulle hænge sammen med adgangen til penicillin og tilstedeværelsen af faste sundhedsklinikker med uddannede sygeplejersker i selv de fjerneste egne af Ngamiland, bør man altså være forsigtig med at drage.

I kapitel 7 finder vi en lille selvmodsigelse. Forfatterne bemærker på den ene side at „mænd erhverver sig børn gennem ægteskab“, på den anden side at „38% af alle herero børn avles uden for ægteskabet“. Hvis barnefødsel er en forudsætning for ægteskab, kan den biologiske hændelse at fødslen finder sted uden for den sociale hændelse at indgå ægteskab, føre til at man overvurderer tallene for den ikke-ægteskabelige fertilitet som siges at kendetegne herero'erne.

Det er derfor særlig nyttigt for forståelsen af de processer der frembringer herero'ernes særlige populationstræk, hvis man, som forfatterne, anlægger den synsvinkel at man må forstå den sociale kontekst for forholdet mellem ægteskab og fertilitet. Forslaget om (i konklusionen på kapitel 7) at demografer burde udvikle mere brugbare kategorier for forståelsen af forholdet mellem ægteskab og fertilitet i afrikanske samfundssystemer, er således meget væsentligt.

Kapitlet om plejebørn og socialt forældreskab er meget oplysende, fordi det redegør for herero'ernes sociale reproduktion i sammenhæng med dennes sociale mekanismer og sociale betydning. Dog kan den forudsætning om at fosterbørn (oftere) mishandles end „egne børn“, skyldes en udvælgelsesbias. Forfatterne stiller sig med rette tøvende over for at lægge for stor vægt på de negative aspekter af at tage fosterbørn. På samme måde er den konklusion at man ikke kan bruge overtagelsen af fosterbørn til påstande om højere fertilitet, en velgørende nyorientering i forhold til den sædvanlige litteratur om emnet, især om Afrika syd for Sahara, som plejer at begrunde

den høje fertilitet i denne region med foster-skabet.

Det er meget svært at finde mangler ved kapitel 9, der handler om forskellene på herero og !kung demografi. Dog kunne det være interessant at have fået en analyse på mikro-niveau som forsøgte sig med fertilitetsadfærdens inter- og intrarelationer mellem de to populationer. Kapitel 10 er for statistisk en behandling til en konklusion på de spørgsmål som rejses i første kapitel, og på de empiriske problemer der diskuteres i de følgende kapitler.

Sammenfattende er forfatternes bestræbelse på sammenføje antropologiske og demografiske synspunkter i studiet af en populations demografi, historie og økologi et meget vægtigt bidrag til debatten. Der er dog tendens til at forfatterne i højere grad anvender de to perspektiver alternativt end på en integrerende måde. Bogen er et vigtigt bidrag til litteraturen om herero og !kung, men er også af stor interesse for samfundsvidenskabelige forskere, studenter og den læge læser.

Edward K. Kirumira
Makerere Universitet
Kampala, Uganda

FLEMMING RØGILDS: *Stemmer i et grænseland. En bro mellem unge indvandrere og danskere?* København: Politisk Revy 1995. 268 sider. ISBN 87-7378-134-7 paperback.

Kultursociologen og digteren Flemming Røgilds har igennem mange år haft som overordnet projekt at analysere brobygning mellem forskellige raciale og etniske grupper flere steder i verden. Det er der forløbig kommet tre bøger ud af: *Rytme, racisme & nye rødder*, som har England som empirisk eksempel, *I elefantfuglens land. Sydafrikanske stemmer*, der handler om det ny Sydafrikas forsøg på at udvikle et humant multikulturelt samfund, og endelig har Røgilds med sin sidste bog *Stemmer i et grænseland. En bro mellem unge indvandrere og danskere?* bevæget sig ud i det danske multikulturelle liv for at se nærmere på eventuelle nye kulturelle blandinger. *Stemmer...* er som de to forrige bøger en blanding af personlig rejsebeskrivelse, interviews og videnskabelig analyse. Røgilds skriver, at bøgerne handler om „den mangfoldighed og de